

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESELLEŞME, KÜRESEL EĞİTİM VE KÜRESEL VATANDAŞ KAVRAMLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Nadire Emel AKHAN¹, Burcu KAYMAK²

1 Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, neakhan@akdeniz.edu.tr,
ORCID: 0000-0003-3628-8571.

2 Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, burcukocabiyik1991@gmail.com,
ORCID: 0000-0003- 0551-584X.

Geliş Tarihi: 31.10.2019 Kabul Tarihi: 25.02.2020

Öz: Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşme, küresel eğitim ve küresel vatandaş kavramlarına yönelik algılarını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Antalya il merkezinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı farklı ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Okulların seçiminde kolay ulaşılabilirlik kriteri göz önünde bulundurularak, bu okullarda görev yapan öğretmenler arasından gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenen 17 erkek 8 kadın olmak üzere toplamda 25 sosyal bilgiler öğretmeni çalışmanın grubunu oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemi olarak hazırlanan çalışmada, veri toplama yöntemi olarak görüşme tekniği kullanılmış, veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeyi kısmen destekledikleri ve küreselleşme kavramını teknoloji ile bütünleştirdikleri belirlenmiştir. Eğitimde küreselleşmeye çoğunlukla olumlu yönde baktıkları belirlenirken; küresel vatandaş kavramını dünyadaki gelişmeleri takip eden kişi olarak tanımlamışlardır. Öğrencilerini birer küresel vatandaş olarak eğitime eğiliminde oldukları, sosyal bilgiler dersi içinde küreselleşme eğitiminin verilmesine sıcak baktıkları; fakat bunun milli değerlerin korunması şartıyla olduğu fikri öne çıkmıştır. Konuya yönelik yurt içi ve yurt dışı projelerin hazırlanması için öğretmenlerin desteklenmesi, öğretmenlere seminerler düzenlenmesi, MEB destekli bültenler oluşturulması gibi çeşitli önerilerde bulunulabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretmeni, küreselleşme, küresel eğitim, küresel vatandaş

THE VIEWS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS ON GLOBALIZATION, GLOBAL EDUCATION AND GLOBAL CITIZEN

Abstract:

This study aimed to reveal social studies teachers' perceptions on globalization, global education and global citizen. The study group consisted of the social studies teachers at different secondary schools affiliated to the Ministry of National Education in the center of Antalya province. The schools were included into the study according to the convenience sampling method and 25 social studies teachers (17 are male, 8 are female) were selected on voluntary basis from the identified schools. The present study was designed as qualitative research and the interview technique was used as data collection tool. The data was analyzed through descriptive analysis method. The research findings showed that the social studies teachers partially supported globalization and they associated the idea of globalization with technology. It was also found out that they mostly regarded globalization in education as a positive gain and they defined global citizen as a person following the developments in the world. It was also possible to conclude that they tried to educate their students to be global citizens and they supported globalization teaching inside the social studies course on the condition that the national values be taken into account. Lastly, it can be suggested that teachers should be supported to prepare home and abroad projects related to the topic and seminars should be organized for teachers and also bulletins supported by Ministry of National Education (MEB) should be created.

Keywords: Social studies teacher, globalization, global education, global citizen

Giriş

Küreselleşme fikrî, ekonomik, kültürel ve teknolojik değişimleri her yönüyle bünyesinde barındıran, insanın sosyolojik yaşantısını doğrudan veya dolaylı olarak etkileme gücüne sahip interaktif, canlı ve sürdürülebilir özelliğe sahip kompleksler bütünüdür. Öyle ki etkilerinin görmezden gelinemeyeceği, mevcudiyetinin yok sayılmayacağı bu kompleksler toplamı, içine bulunduğumuz çağın en tabîi gerçeği olarak, etkilerinin dışında kalınmak istense dahi kendine doğru hızla çeken bir çekim gücüne sahiptir. Bu sebeple küresel bir eğitim ve hayata küresel bir bakış açısıyla bakabilen bireyler yetiştirmek oldukça önemlidir. Küreselleşmeyi özümsemiş ve içselleştirmiş bireyler yetiştirerek insan yaşamını etkileyen sorunlara (küresel ısınma, savaş, göç,

çevre sorunları, nüfus sorunları, terör vb.) odaklanabilen, benmerkezci bir bakış açısından ziyade, dünyanın bir bütün olduğu düşüncesiyle sorunlara çözüm üretebilen bireyler yetiştirmek, sosyal bilgiler dersinin iyi insan/iyi vatandaş ifadesindeki isten-dik vatandaş tanımlar niteliktedir. Bu noktada sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Çünkü sosyal bilgiler merkezde insanı ele alan, dünyanın bir bütün olduğu düşüncesiyle insanlığın genel fayda ilkelerine odaklanabilmektedir. İyi insan yetiştirmenin amaçlandığı bu alanda, aslında ideal küresel vatandaş ifade edilmektedir. Öğrencilerin yaş itibarı ile öğretmenlerinden büyük oranda etkilendiği, dahası onlardan aldıkları eğitimle bugünün çocuklarıken yarının büyükleri olduğu gerçeği düşünülürdüğünde, özellikle eğitim çağındaki öğrencilerin yol göstericisi olan öğretmenlerinin küreselleşmeye yönelik düşünceleri önem kazanmaktadır.

Küreselleşme kavramına genel olarak bakıldığında; küresel vatandaş, küresel eği-tim gibi boyutlarının olduğu da görülmektedir. Bu boyutların tam olarak anlaşılabil-mesi için öncelikle küreselleşme kavramının bilinmesi gerekmektedir. Küreselleşme; engellerin ve sınırların ortadan kalktığı, insanlar arasındaki ilişki ve bağlantıların arttığı bir süreçtir (Günel, 2016). George Modelski'ye göre de "dünyanın büyük me-deniyetleri arasındaki artan bağlantının tarihidir" (akt. Dumanlı Kürkcü, 2013). Küre-sel vatandaş kavramına bakıldığında; sadece kendi ülkesinin vatandaşı olmayıp, so-rumluluk bilinciyle, yaşadığı dünyanın vatandaşı olmayı gerekli kılmaktadır. Çünkü küresel vatandaş, meydana gelen olaylara insanlığın yani dünyanın gözüyle bakarak gelecek nesillere sürdürülebilir bir hayat bırakmaya çalışmaktadır. Gelecek nesillere bir hayat bırakabilmenin en önemli yolu ise eğitimden, daha net ifadeyle küresel eği-timden geçmektedir. Çünkü küresel eğitim; dünyadaki insanlarla iletişim kurma ça-basıdır (Kan,2009).

İçinde bulunduğumuz yüzyılda küreselleşme pek çok çevre tarafından farklı şekil-de değerlendirilmektedir. Olumlu perspektiften bakan gruplar tarafından küreselleş-me refah, ilerleme, yenilik ve barış anlamına gelen ciddi bir devrim olarak görülürken; öte yandan karmaşık bir süreç, kötü huylu bir güç, felaket ve yoksunluk şeklinde de ifade edilmektedir (Scholte, 2005; Srinivasan, 2002; Fischer, 2003).

Küreselleşmenin birtakım güçlükleri bulunmaktadır. Bu güçlüklerin üstesinden gelebilmenin en önemli yolu, adil ve tutarlı olmaktan geçer. Küreselleşmeyi destek-leyen çevreler ancak adil ve tutarlı olduklarında küresel bilince sahip bir vatandaşlık anlayışı mümkün görülmektedir. Bu da göstermektedir ki küresel vatandaş sadece kendi ülkesinin değil tüm dünyanın vatandaşı olmakla birlikte, tüm dünyayı ilgilendi-ren olaylara önem veren bir vatandaşlık anlayışını öngörmektedir. Bu yüzden küresel vatandaşlık sağlam zeminlere oturmuş bir eğitime gereksinim duymaktadır (Fischer, 2003; Dewey, 1899 akt. Miliziano, 2009).

Eğitim; yüz yıl öncesindeki küresel dönüşümleri bile yansıtabilen ve bunu yansıttı-ğı yaşantı düzleminde meydana gelen değişimlerden etkilenmektedir. Öyle ki küresel

eğitim yolunda birtakım engellerle karşılaşmak kaçınılmaz bir hal almaktadır. Zengin-fakir ayrımının daha gerçekçi haliyle ortaya çıktığı, gelir adaletsizliklerin daha net şekliyle hissedildiği, egemenliği azalttığı, eğitimi metalaştırdığı, eşit olmayan şartlarda meydana gelen rekabetçi eğitim ortamının dezavantajlı grupları daha da ötediği bir ortam yaratarak, toplumun kültürel ve sosyal dokusuna hızla zarar vermektedir. Ancak tüm bunlara rağmen küresel vatandaşlık ve küresel eğitimin mümkün olduğunu düşünen çevreler tarafından da küresel ve sivil eğitimi gerçekleştirme çabası bir şekilde devam etmeye çalışılmaktadır (Essays, 2018; Senouci & Kherrous, 2014-2015).

NCSS (2016)'nin küresel eğitimle ilgili açıklamaları incelendiğinde ise şartlar, koşullar, eğitimler, süreçler ve olayların birbiriyle uyumlu ilişkisinin doğasına odaklanıldığı görülmektedir. Bu yüzden küreselleşmeyi doğrudan ilişkilendirebileceğimiz derslerin başında sosyal bilgiler gelmektedir. Bu ders kapsamında küreselleşme bağlamında vurgulanması gereken noktalar şu şekilde sıralanmıştır:

- İnsanın merkezde olduğu bir dünya çerçevesi oluşturmalıdır.
- Küresel bir yaklaşım benimsenerek uluslararası ve azınlıklara odaklanılarak konu içeriğinin daha geliştirilmiş bir içerikle zenginleştirilmesi gerekmektedir.
- İnsan yeryüzünün ayrılmaz ve önemli bir parçasıdır. Bu yüzden insan ve doğal çevre bağlamı bir bütün olarak değerlendirilmelidir.
- Yaşamın sürdürebilmesinde, insanın doğal kaynaklara bağımlılığı, bu doğal kaynakların sınırlılığı ve ekolojik sistemin insanın kültürel varlığına etkileri göz ardı edilmemelidir.
- Öğrencinin geçmiş, şimdi ve gelecek arasındaki ilişkiyi en doğal haliyle idrak edebilmesi ve mevcut seçeneklerin alternatifleri ile bağdaştırılarak örneklendirilebilmesi gerekmektedir.
- Küreselleşmenin gündün güne arttığı dünyada; öğrencilerin sosyal, kişisel, politik fırsatlara katılma olanağı sağlanması gerekmektedir.
- Öğrencilerin dünyayı ilgilendiren olaylardan etkilenebileceği, hatta bu olaylara yön verebileceğinin gösterilmesi, buna yönelik müfredatın sorumluluk bilinci gelişmiş, etkin öğrenciler yetiştirme hedefiyle gerekli beceri, anlayış ve tutumları pekiştirmeye yardımcı olması gerekmektedir.

Bu durumda mümkün görülen eğitimi verecek olan öğretmenlere ciddi görevler düşmektedir. NCSS (2016)'ye göre sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerinin bu ders kapsamında küresel bir bakış açısı kazandırabilmek amacıyla dikkat etmeleri gereken noktalar ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- Teknolojinin etkisi göz ardı edilmeksizin internet, e-posta gibi etkili araçlardan eğitimde faydalanılması,

- Küresel eğitimin gereği olarak, farklı ülkelerin eserleri, anayasaları vb. gibi kaynaklardan yararlanılması,
- Farklı disiplinlerin kullanımıyla sosyal bilgiler ve çok kültürlü eğitim arasında bağlantılar kurulması,
- Küresel eğitimin öğretiminde simülasyon çalışmaları, etkileşimli rol oyunları gibi metodolojilerin vurgulanması,
- Küresel sorunların öğretiminde konular, entelektüel dürüstlük ve çoklu bakış açısı yaklaşımıyla ele alınması,
- Öğretmenlerin de, uluslararası alandaki araştırmalara katılımı ve bu araştırmalardan edindikleri deneyimleri derslerinde kullanmaları konusunda teşvik edilmesi gerekmektedir.

Küresel eğitim sürecinde sosyal bilgiler dersini öğrencilerin uluslararası gelişmeleri anlayabilmelerine yardımcı olacak araçlarla donatmak oldukça önemlidir. Çünkü küresel eğitimde öğrencilere yaşadığı dünyayı öğretmek, değişen değer yargılarına, bakış açılarına ve içinde bulunduğu çok kültürlü yaşama uyumlu becerilerin geliştirilebilmesi önemsenmektedir. Sosyal bilgiler dersinde küresel bir bakış açısının geliştirilmesi, öğrencilerin daha geniş bakış açısıyla değerlendirebilmesi ve düşünebilmesine yardımcı olur. Bunun aynı zamanda sosyal bilgilerin istendik hedeflerinden olan iyi vatandaş eğitiminin gerekliliklerini yerine getirmekle kalmayıp, sürece aktif olarak katılan vatandaşların yetiştirilmesine olanak tanıyacağına da inanılmaktadır (Miliziano, 2009; Guarmery, 2002).

Sorunların evrensel olarak değerlendirilmeye başlanması ve küresel bir hal almasıyla küresel eğitimin ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Ancak bu noktada önemli olan, küresel eğitimin olumlu ve olumsuz yönlerine eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşarak nitelikli sonuçlara ulaşabilmektir (English, 1987 akt. Miliziano, 2009).

Hızla değişen dünyaya ayak uydurmak ve küresel vatandaşlar yetiştirmek öğretmenin sorumluluğudur. Öğrencinin, kendisini ve dünyadaki ilişkileri anlayabilmesi, bunu bütüncül bir bakış açısı içinde gerçekleştirebilmesi isteniyorsa, öncelikle buna uygun eğitim almış donanımlı öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Burada önemli olan, öğretmenlerin küresel eğitime dair inançlarının olması ve bu inanç doğrultusunda derslerini işlemeye istekli olmalarıdır (Tucker & Cistone, 1991). Çünkü sosyal bilgiler öğretimi her ne kadar müfredat temelli olsa da, öğretim aşamasında dersin hakimiyeti öğretmendedir. Bu yüzden, öğretmen küresel bir bakış açısıyla eğitim vermek istiyorsa, bu mümkün olabilecektir. Bu yüzden öğretmenin bu konuda ki bilgi düzeyini geliştirmesine yardımcı olmak ve bu konuda bilgilenmesini sağlamak oldukça önemlidir. Çünkü öğrencilerin küresel bir bakış açısına sahip olabilmesi için ne kadar yeni adımlar atılırsa atılsın öğretmenlerin bilgilerinin yetersiz olması, eğitiminin önünde görülen en önemli engellerdendir (Thornton,1989; Zong & Farouk, 1999).

Bunların yanı sıra küreselleşme bazı araştırmacılar tarafından yurtseverlik ve milliyetçiliği baltalayan, ulus devlet bilincinin yok oluşuna zemin hazırlayan ciddi bir tehlike olarak da görülmektedir. “Ulusal sınırların belirsiz hale getirilmesi, ulusal sorunları çözümüne çare olacak mı?” sorusu aslında zihinlerdeki soru işaretlerinin en açık formudur. Ve ne yazık ki küreselleşmenin net bir sınırının olmaması, zihinlerdeki soru işaretlerini artırmakta, ulus devletin gücünü baltalamaktan başka bir işe yaramayacağı fikrini desteklemektedir (Miliziano, 2009). Öte yandan küreselleşmenin küresel eğitim adı altında gelişmiş ülkelerin, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin üzerinde kurabilecekleri bir tahakküm olarak görülmesi de yaygın görülen olumsuz kanılar arasındadır (Gupta, 2019).

Araştırmalar göstermektedir ki küreselleşme, küresel vatandaşlık, küresel eğitim kavramları aslında gerçekleşmesi arzu edilen ancak uygulamada başarısız kalınan bir gerçekliktir. Küreselleşme deyince akla gelen iki önemli ülkeye bakıldığında söylenilmek istenen daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Örneğin; Amerika'nın küreselleşme bağlamındaki adımları yadsınamaz, ancak Amerikalı öğrencilere bakıldığında küresel dünya hakkındaki fikirlerinin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu düşünüldüğü gibi şaşırtıcı bir sonuç değildir. Çünkü bu öğrencilerin küresel yaşamla yüz yüzelikleri çoğunlukla resmi ve yahut resmi olmayan etkenlerle sınırlıdır. Bu yüzden de zamanla, her öğrenci küresel hayata daha hazırlıksız olarak adım atmaktadır. Programlardan mezun olan yeni öğretmenler veya öğretmen adayları için de durum çok farklı değildir. Öte yandan ikinci öncü ülke olan Avusturya'ya bakıldığında yayınlanan faaliyet raporu göstermiştir ki okul yönetimleri, ders kitapları, kaynak kitaplar istendik küresel eğitiminin önünde ki ciddi engellerdendir; ancak revize edilmesiyle ilgili bir adım da atılmamaktadır. Ülkede her ne kadar çok çeşitli küresel eğitim kursları, öğretmenin gelişimine yönelik çeşitli destek kursları faaliyet göstermeye devam etse de henüz istendik bir başarıya ulaşamamıştır (Smith, 2002; Miliziano, 2009; National Report on Austria, tarihsiz).

Öte yandan alan yazında küreselleşme ve küresel eğitime yönelik çalışmalara bakıldığında birçok farklı bakış açısına rastlanmaktadır. Kirkwood (2002), küresel bir eğitime ulaşmanın yolunun etkili program ve okul uygulamaları ile olabileceğini savunmuş; etkili programın öncelikle etkili bir okul reformu ile bağlantılı olduğunu belirlemiştir. Wolsey ve Lapp (2014), küresel eğitimde öğretmenlerin okul bahçelerini sürece dahil etmeleri gerektiğini (bitki yetiştiriciliği sayesinde sürdürülebilir gıda kaynaklarını öğrenme ve küresel ekonomi hakkında bilgi sahibi olma gibi konularda), okul bahçelerinin ders programlarıyla tümleşik hale getirilebileceğini savunmuştur. Açıkalın (2010) ise, küresel eğitim çerçevesinde programın önemine değinerek, sosyal bilgiler programının zayıf olduğunu, müfredatta dünya sorunları, projeler, uluslararası kuruluşların genel hatlarıyla yer aldığını; insan kaçakçılığı, savaşlar, terörizm, uluslararası çatışmalar, küresel ısınma gibi konuların ise yer almadığını belirtmiştir. Bu konuların saygı ve hoşgörü değerinin empati becerisi ile harmanlanarak verilmesi

gerektiğini, bu noktada öğretmene programın rehber olabilecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini savunmuştur. Aynı zamanda Zong ve Farouk (1999), eğitimde küresel bilgi ve küresel farkındalığının geliştirilmesinde derslerde internet tabanlı bir projeye katılmanın etkisini vurgulamış, internetin bu farkındalık kapsamında ciddi etkilerinin olduğunu savunmuştur. Miliziano (2009) ise çalışmasında küresel eğitim için küresel sınıf kavramına değinmiş, bunun nitelikli, istendik, yüksek deneyimli, zengin bir öğretime imkân sağladığını savunmuştur. National Report on Austria (tarihsiz)'e bakıldığında ise Avusturya üniversitelerinde küresel eğitimde başarı yakalayabilmenin yollarından biri olarak akran değerlendirmesi görülmüş, bu sayede küresel eğitimde ne aşamaya gelindiğinin raporlanması noktasında tarafsız bir inceleme kriteri olarak belirlenmiştir. Smith (2002) ise, küresel eğitim adına olumlu ve olumsuzlukların daha net görülebilmesi için yıllık veya dönemlik düzenlenen bir değerlendirme karnesinin olması gerektiğini savunmuştur.

Küresel bir dünya bilincine sahip bireyler yetiştirebilmenin yolu küresel düşünebilen, yorumlayabilen, sorunlara küresel bir bakış açısıyla yaklaşıp çözümler üretebilen öğretmenlerden geçmektedir. Bu yüzden de temelde öğretmenin küreselleşmeye yönelik nasıl bir bakış açısına sahip olduğunu belirlemek, küreselleşme çerçevesinde nasıl bir nesilin yetiştiğinin bilgisini verebileceği için oldukça önemlidir. Bu sebeple çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeye yönelik kaygıları, önyargıları, küreselleşmeyi destekleme durumları, küresel eğitime bakış açıları, eğitimde küreselleşmeyi destekleyip desteklemedikleri, kendilerini küresel vatandaş olarak görme durumları ve öğrencilerini bu yönde eğitime eğilimleri hakkındaki bilgilerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın, öğrencilerin küresel eğitim alma durumları, küresel birer vatandaş olarak yetiştirilme durumları hakkında bilgi verebileceği düşünülmekte, yapılacak çalışmalara yol gösterici olabileceği umulmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Temel nitel araştırmalar, bireylerin gerçekleri sosyal dünyaları ile etkileşimleri neticesinde nasıl inşa ettikleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu sebeple temel nitel araştırmada araştırmacılar, insanların deneyimlere ne anlam kattıkları, dünyalarını nasıl inşa ettikleri ve yaşamlarını nasıl yorumladıkları ile ilgilenmektedir (Merriam, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Antalya ilinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı farklı okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Okulların seçiminde kolay ulaşılabilirlik kriteri göz önünde bulundurularak, bu okullarda görev yapan öğretmenler arasından gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenen 17 erkek 8 kadın olmak üzere toplamda 25 sosyal bilgiler öğretmeni çalışmanın grubunu oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmanın verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşme; bireyin duygu, düşünce, içgüdü gibi doğrudan gözlemlenemeyen durumları hakkında araştırmaya veri imkânı sağlayarak bir nevi kişinin algılayıcısına girme olanağı sunan nitel bir tekniktir. Nitel görüşme tekniği, kişinin bakış açısının anlamlı, bilgili ve açık bir şekilde yapılabileceği varsayımı üzerine temellenir (Patton, 2002).

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmış ve toplamda yedi adet görüşme sorusundan oluşmaktadır. Hazırlanan sorular, alanında uzman iki araştırmacı tarafından kontrol edildikten sonra uygulama işlemi gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler öğretmenlerden randevu alınarak, istedikleri gün ve saatte, onların görev yaptıkları okulun uygun bir mekânında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar görüşmelerde bizzat bulunmuş, sorular sorulmuş ve araştırmacılar söylenenleri not alıp sonra yazıya aktarmışlardır. Hazırlanan dokümanlar daha sonra öğretmenlere okutularak görüşleri alınmış ve çalışma verisi olarak kabul edilmiştir.

Toplanan verilerin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Betimsel analizde elde edilen bulgular düzenlendikten sonra yorumlanarak okuyucuya sunulur. Burada amaç, verilerin önce sistemli ve açık bir şekilde betimlenmesi, daha sonra ise bu betimlemelerin açıklanıp yorumlanarak, neden sonuç bağlantısı içerisinde birtakım sonuçlara ulaşılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından eş zamanlı olarak analiz edilmiş ve aralarındaki güvenilirliğin hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994), önerdiği "R (Güvenirlilik) = 100 x [Na (Görüş Birliği) / Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)]" güvenirlilik formülü kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda kodlamaların güvenirliliği yüzde 90 olarak hesaplanmış ve araştırmanın analizinin güvenilir olduğu kabul edilmiştir. Çalışmada ayrıca öğretmenler "Ö1,Ö2,,,," olacak şekilde kodlanmış, güvenirliliğin artırılması bakımından her kategoriye ait en az bir öğretmenin cevabı tırnak içerisinde verilerek, tabloların altına eklenerek bulgular desteklenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşme Kavramına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşme kavramına ilişkin görüşleri

Küreselleşme Kavramına İlişkin Görüşler	Katılımcı	f
Bütünleşme/birlik olma	Ö2,Ö6,Ö7,Ö8,Ö12,Ö15,Ö16,Ö20, Ö21,Ö22,Ö24,Ö25	12
Bilgi, iletişim ve teknolojik gelişme	Ö4,Ö7,Ö9,Ö10,Ö20,Ö25	6
Bilginin yayılması	Ö1,Ö3,Ö5,Ö11,Ö18,	5
Dünyanın küçülmesi	Ö3,Ö9,Ö12,Ö17,Ö24,	5
Ortak değerlerin yayılması	Ö12,Ö13,Ö23	3
Kutuplaşmanın olmaması	Ö12,Ö19	2
Emperyalizm ve sömürge	Ö14	1
Tüm imkânlara ulaşma	Ö10	1
Ülke sınırlarının kalkması	Ö12	1
Büyük değişim/gelişim	Ö4	1

Çalışma grubundaki Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşme kavramına ilişkin görüşleri sorulduğunda “bütünleşme/birlik olma” en fazla söylenirken; “emperyalizm ve sömürge”, “tüm imkânlara ulaşma”, “ülke sınırlarının kalkması” ve “büyük değişim/gelişim” ise en az söylenen ifadelerden olmuştur. Elde edilen bulgudan hareketle, küreselleşme denildiğinde öğretmenlerin genellikle olumlu bir yaklaşıma sahip oldukları söylenebilmektedir. Ancak bazı öğretmenlerin ise küreselleşme kavramını “emperyalizm ve sömürge, sınırların kalkması” şeklinde değerlendirerek, olumsuz bir görüşe sahip oldukları ifade edilebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının küreselleşme kavramına yönelik ifadeleri şu şekildedir:

“Bütün dünyanın her açıdan (dil, ekonomi, politika...) tek olması, tekleşmesidir” (Ö2).

“Ulusal ya da uluslararası olarak kısıtlayamayacağımız fikir, teknoloji, iletişim gibi alanlarda uluslararası bütünlüğe ulaşmasıdır” (Ö25).

“Bir gelişmenin sınırlarının dünyanın her yerine ulaşması ve bütün herkes tarafından bilinmesidir” (Ö1).

“Gelişen bilgi ve teknoloji ile birlikte dünyanın küçülmesini anlıyorum” (Ö9).

“Bireyin ve toplumun dünyada ortak değer paylaşmasıdır” (Ö13).

“Kutuplaşmanın olmadığı bir dünyayı anlıyorum” (Ö19).

“Emperyalizmin dünyanın kaynaklarını kolayca kullanabilmek, başka uluslara ait öz kaynakları sömürmek için ortaya koyduğu çabayı şirinleyen bir kavramdır” (Ö14).

“İletişim ve ulaşım sektörlerinin gelişmesi ile dünyada her şeye daha kolay ulaşılmasıdır” (Ö10).

“Sınırların kaybolmasıdır” (Ö12).

“Büyük çapta yaşanan her türlü değişim ve gelişimdir” (Ö4).

2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşmeyi Destekleme Durumlarına İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerine küreselleşmeyi destekleme hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Çalışma grubundaki öğretmenlerin cevapları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeyi destekleyip desteklemediklerine ilişkin görüşleri

Küreselleşmeyi Destekleme Hakkındaki Görüşleri	Katılımcı	f
Kısmen	Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö11,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö22,Ö24,Ö25	13
Hayır	Ö2,Ö7,Ö14,Ö17,Ö19,Ö23	6
Evet	Ö1,Ö9,Ö10,Ö18,Ö20,Ö21	6

Çalışma grubundaki Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeyi destekleyip desteklemediklerine ilişkin görüşleri sorulduğunda “kısmen” yanıtı en yüksek iken “hayır” ve “evet” yanıtları eşit oranda cevaplanmıştır. Elde edilen bulgudan hareketle, öğretmenlerin küreselleşmeyi kısmen destekleme durumlarının, küreselleşmeye yönelik birtakım çekincelerinin olduğunu göstermektedir. Bunun, öğretmenlerin küreselleşmeye yönelik istenmeyen veya olumsuz yönlerine dair düşüncelerinin olmasından dolayı bu görüşe sahip oldukları söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının küreselleşmeyi destekleme durumlarına yönelik ifadeleri şu şekildedir:

“Bilim, sanat gibi alanlarda destekliyorum; örf adet, gelenek, görenek gibi alanlar bakımından desteklemiyorum” (Ö6).

“Bazı konularda destekliyorum. Bilim ve teknik anlamda küreselleşmenin olması bulunduğumuz yerden daha ileri gitmemizi sağlar; ancak siyasi anlamda sınırların kalkması anlamında elbette desteklemiyorum” (Ö8).

“Tekleşmeye karşıyım. Her ülkenin gelişimi aynı değil, her ülke kendine yetebilir ölçüde olmalı. Güçlü olanın etrafında birleşme var genelde. ABD’nin yararına mı gelişip küreselleşeceğiz” (Ö2).

“Kesinlikle desteklemiyorum” (Ö17).

“Günümüz teknoloji dünyasında geride kalmak mümkün olmuyor. Evet” (Ö10).

“Tabi ki destekliyorum” (Ö1).

3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşme Alanlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 3.a. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmenin hangi alanlarda olması gerektiğine ilişkin görüşleri

Hangi Alanlarda Olması Gerektiğine İlişkin Görüşler	Katılımcı	f
Teknoloji	Ö1,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8,Ö11,Ö12,Ö13,Ö16,Ö17,Ö25	11
Bilgi/Bilim	Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö13,Ö14,Ö25	7
Eğitim	Ö1,Ö8,Ö16,Ö18,Ö21	5
Sağlık	Ö6,Ö7,Ö8,Ö13,Ö25	5
Ekonomi	Ö8,Ö9,Ö12,Ö18,Ö22	5
Çevre	Ö2,Ö5,Ö14,Ö25	4
İletişim	Ö3,Ö8,Ö12,Ö20	4
Sosyal/Siyasal	Ö18,Ö20,Ö21,Ö22	4
Her Alanda	Ö4,Ö10,Ö15,Ö24	4
Sanayi	Ö5,Ö8,Ö17	3
Sanat	Ö1,Ö6	2
Ticaret	Ö20,Ö21	2
Küresel Sorunlar, Ortak Değerlerin Gelişimi, Tarih, Müzik, Spor, Ulaşım, Turizm, Tarım, Kültür, İyilik ve Etik,	Ö1,Ö6,Ö8,Ö9,Ö11,Ö14,Ö20	1

Çalışma grubundaki Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmenin hangi alanlarda olması gerektiğine ilişkin görüşleri sorulduğunda “teknoloji” en fazla söylenirken; “küresel sorunlar”, “ortak değerlerin gelişimi”, “tarih”, “müzik”, “spor”, “ulaşım”, “turizm”, “tarım”, “kültür”, “iyilik ve etik” ise en az söylenen ifadelerden olmuştur. Küreselleşmeyi destekleme/kısmen destekleme eğiliminde olan öğretmenlerin sözel alanlardan (tarih, iletişim, ortak değerlerin gelişimi vb.) ziyade genellikle teknoloji, bilgi/bilim gibi sayısal alanlarda destekleme eğilimlerinin çoğunlukta olduğu söylenebilmektedir. Bu bulgudan hareketle, öğretmenlerin genellikle küreselleşmeyi sayısal alanlarda destekleme eğilimlerinin yüksek olduğu ifade edilebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Küreselleşme teknolojik açıdan ve dünyadaki küresel sorunların çözümü konusunda olmalı” (Ö11).

“Bilgi ve veri paylaşımı, çevre sorunları, iyiliğe ve etiğe hizmet eden alanlarda olabilir” (Ö14).

“Bilim, teknik, ekonomik ilişkiler, ulaşım, iletişim, eğitim, turizm, tarım, sanayi ve sağlık gibi alanlarda olabilir; ancak askeri ilişkiler, güvenlik ve NATO anlamında olmamalı” (Ö8).

“Ticaret, eğitim, siyaset vb. alanlarda olabilir” (Ö21).

“Kültür hariç her alanda olmalıdır” (Ö24).

“Sanayi ve teknoloji alanlarında olmalı” (Ö17).

“Teknoloji, fen, bilim, çevre, sağlık gibi alanlarda olması gerekir” (Ö25).

“Ekonomik ve bilimsel alanlarda ve ortak değerlerin geliştirilmesinde olabilir” (Ö9).

“Milletlerin kültürel değerlerinin korunması haricinde her alanda olabilir” (Ö10).

Tablo 3.b. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde küreselleşmenin ne anlam ifade ettiğine ilişkin görüşleri

Eğitimde Küreselleşme Kavramına İlişkin Görüşler	Katılımcı	f
Ortak Eğitim Sistemi	Ö1,Ö5,Ö6,Ö9,Ö10,Ö12, Ö18,Ö19,Ö23,Ö24	10
Evrensel Değerlere Bakış	Ö11,Ö13,Ö15,Ö25	4
Farklı Kültürleri Öğrenme ve Uyum	Ö20,Ö21,Ö22	3
Dilde Küreselleşme	Ö2	1
Bilginin Hızlı Aktarımı	Ö3	1
Ortak Değer Aktarımı	Ö6	1
Yurtdışı Eğitim Hakkı	Ö8	1
Küresel Isınma Bilinci	Ö11	1

Çalışma grubundaki Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde küreselleşme kavramına ilişkin görüşleri sorulduğunda “ortak eğitim sistemi” en fazla söylenirken; “dilde küreselleşme”, “bilginin hızlı aktarımı”, “ortak değer aktarımı”, “yurtdışı eğitim hakkı”, “küresel ısınma bilinci” ise en az söylenen ifadelerden olmuştur. Bu bulgudan hareketle öğretmenlerin eğitim alanında küreselleşmeyi ortak bir eğitim sistemi olarak gördükleri söylenebilirken, dikkat çekici olarak öğretimde içerik haricinde, “yurt dışı eğitim hakkı, dilde küreselleşme, küresel ısınma bilinci” gibi farklı yaklaşımlara da sahip oldukları söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Bireylerin dünyanın ortak değerleri çerçevesinde gerekli bilgilerin aktarılmasıdır” (Ö6).

“Eğitimde imkân eşitsizliğinden doğan sorunların ortadan kalkarak her bireyin eğitime erişmede eşit imkâna sahip olmasıdır” (Ö25).

“Farklı coğrafyalarda yaşayan insanların yaşayış biçiminden kültürel öğelerinden haberdar olmak ve onları öğrenmek” (Ö22).

“Dil açısından ele alırım sadece. Küreselleşme illa ki olacak ise madem dünyada İngilizce ortak dil o zaman İngilizcenin zorunlu bir dil olarak eğitim-öğretim politikalarına konması gerekir. Dil sayesinde insanlar arasında etkileşim sağlanabiliyor. Bu yüzden eğitimde küreselleşme bu anlamda dile yönelik olmalı” (Ö2).

“Bilgilerin hızlı aktarılması diyebilirim” (Ö3).

“Bireylerin dünyanın ortak değerleri çerçevesinde gerekli bilgilerin aktarılmasıdır” (Ö6).

“Üniversite öğrencileri düzeyinde farklı yerlerde/ülkelerde eğitim hakkının olmasıdır” (Ö8).

“Küresel sorunların çözümünde, küresel ısınma, demokrasi, barış, özgürlük de ortak tavrı almak açısından küreselleşme eğitimde olmalıdır” (Ö11).

Tablo 3.c. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim alanında küreselleşmenin olma durumuna ilişkin görüşleri

Eğitimde Küreselleşmeyi Destekleme Durumları	Katılımcı	f
Evet	Ö1,Ö3,Ö4,Ö8,Ö10,Ö11,Ö13,Ö15,Ö16,Ö20,Ö21	11
Hayır	Ö5,Ö6,Ö7,Ö14,Ö17,Ö18,Ö19,Ö22,Ö23	9
Kısmen	Ö2,Ö9,Ö12,Ö24,Ö25	5

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde küreselleşmeyi destekleme durumlarına ilişkin görüşleri sorulduğunda “evet” yanıtı en yüksek iken “kısmen” yanıtı en düşük olarak söylenmiştir. Elde edilen bulgularda, eğitimde küreselleşmeyi desteklemeyen öğretmenlerin sayısı ile destekleyen öğretmenler arasında ciddi bir fark görülmemektedir. Kısmen cevabını verenlerin bu cevabı vermelerindeki sebeplerinin birtakım olumsuzlardan kaynaklandığı düşünüldüğünde, evet ve hayır / kısmen cevabı verenlerin sayılarının birbirlerine eşit olduğu söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Tabi ki olmalıdır. Günümüz eğitim süreci zaten tamamen küreselleşmeye doğru gidiyor” (Ö4).

“Kimliğini kaybetmeden, farklı kültür ve coğrafyalarda uyum ve başarı sağlayabilecek insanları yetiştirmektir. Küreselleşmiş bir dünyaya uyum sağlayabilecek bireyler yetiştirmek için olmalıdır” (Ö20).

“Eğitimde küreselleşmenin kültürel asimilasyona sebep olacağını düşünüyorum. Bu yüzden olmamalıdır” (Ö7).

“Birbirleriyle yakın ilişkilerde bulunan ülkelerin ortak eğitim sistemini benimsemesi olarak görüyorum, olmamalıdır” (Ö19).

“Eğitim programlarının dünyadaki gelişmeleri takip edebilecek nitelikte olması bakımından kısmen olmalıdır” (Ö9).

“Dünya çapında alanı belirlenmiş eğitim ilkelerinin uygulamaya konması, tek tip eğitim olarak görüyorum. Bu yüzden bize uygun olan uygulamalardan yararlanabiliriz. Ama uygulamaların da hepsinden değil” (Ö12).

4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Vatandaş Kavramına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.a. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Vatandaş Kavramına İlişkin Görüşleri

Küresel Vatandaş Kavramına İlişkin Görüşler	Katılımcı	f
Dünya ki Gelişmeleri Takip Etme	Ö3,Ö4,Ö5,Ö9,Ö15,Ö16,Ö18,Ö19,Ö2,Ö22,Ö23,Ö25,	12
Farklılıklara Saygılı Olma	Ö6,Ö8,Ö10	3
Evrensel Sorunları Önemseme	Ö11,Ö13,Ö20	3
Dünya Vatandaşı	Ö12,Ö24,Ö25	3
Emperyalizm	Ö14	1
Kendine ve Çevresine Yetmek	Ö1	1

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel vatandaş kavramına ilişkin görüşleri sorulduğunda “dünyadaki gelişmeleri takip etme” en fazla söylenir-ken; “emperyalizm” ve “kendine ve çevresine yetmek” ise en az söylenen ifadelerden olmuştur. Elde edilen bulgulardan hareketle öğretmenlerin, küresel vatandaşla dair olumlu bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilmektedir. Öyle ki, genellikle dünyadaki gelişmeleri takip eden, farklılıklara saygılı olan vb. kişiler olarak görüldüğü söylenebilmekle birlikte, emperyalizm gibi olumsuz bakış açılarının da olduğu ifade edilebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Dünyada ki gelişmeleri takip edebilen vatandaşdır” (Ö9).

“Dili, dini, ırkı, rengi ne olursa olsun insana insan gözüyle bakabilen insandır” (Ö10).

“Kendini bir millete veya devlete bağlı olarak görmeyip, konulara evrensel boyutta çözüm getiren kişilerdir” (Ö11).

“Bir tek kimlikle, vizesiz izinsiz dünyanın tamamında aynı haklara sahip olma. Bir devletin vatandaşı olmaktan çıkmaktır” (Ö12).

“Emperyalizmin hayalidir” (Ö14).

“Gelişen teknolojiye ve sosyalleşmeye bağlı olarak kendine ve çevresine yetebilen insandır” (Ö1).

Tablo 4.b. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini küresel vatandaş olarak görme durumlarına ilişkin görüşleri

Kendilerini Küresel Vatandaş Olarak Görme Durumları	Katılımcı	f
Evet	Ö3,Ö5,Ö7,Ö8,Ö10,Ö15,Ö16,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23	13
Kısmen	Ö1,Ö4,Ö6,Ö9,Ö11,Ö13,Ö25	7
Hayır	Ö2,Ö12,Ö14,Ö17,Ö24	5

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini küresel vatandaş olarak görme durumlarına ilişkin görüşleri sorulduğunda “evet” yanıtı en yüksek iken “hayır” yanıtı en düşük olarak söylenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle, öğretmenlerin büyük bir kısmının kendini küresel vatandaş olarak gördüğü, ancak olumsuz veya yeterli olmayan yönleri göz önünde bulundurularak kısmen ve hayır yanıtı veren öğretmenlerinin sayısının da evet yanıtı veren öğretmen sayısına yakın olduğu söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Genel anlamda tanımlayabilirim. Gelişmeleri yakından takip ediyorum” (Ö5).

“Evet, kendimi küresel vatandaş olarak görüyorum” (Ö3).

“Dünyadaki gelişmeleri takip etmeye çalışıyorum. Fakat yeterli olduğumu düşünmüyorum” (Ö9).

“Tam olarak küresel vatandaş olarak görmüyorum. Teknolojinin kullanımında ve küresel sorunların çözümünde küresel vatandaş olarak kendimi görüyorum” (Ö11).

“Hayır, görmüyorum” (Ö12).

“Görmüyorum. Dünyada kendini küresel vatandaş olarak tanımlayan fazla kişi olacağını zannetmiyorum” (Ö17).

Tablo 4.c. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini küresel vatandaş olarak eğitime durumlarına ilişkin görüşleri

Öğrencilerini Küresel Vatandaş Olarak Eğitime Durumları	Katılımcı	f
Evet	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö13,Ö15, Ö16,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö25	19
Hayır	Ö2,Ö7,Ö14,Ö17,Ö24	5

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerini küresel vatandaş olarak eğitime durumlarına ilişkin görüşleri sorulduğunda “evet” yanıtı en yüksek iken “hayır” yanıtı en düşük olarak söylenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle öğretmenlerin öğrencilerini küresel birer vatandaş olarak eğitime eğiliminde oldukları söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Zaten bu süreçte Sosyal bilgiler eğitiminde küresel bağlantılar ünitesiyle beraber öğretiyoruz” (Ö4).

“Küresel sorunların çözümünde küresel vatanda olmaları için gayret gösteriyorum” (Ö11).

“Küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönleri üzerinde tartışma yapıyoruz” (Ö12).

“Yok, hayır inanmıyorum çünkü” (Ö2).

“Hayır, eğitmiyorum” (Ö24).

5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitimde Küreselleşmenin Sosyal Bilgiler Programında Olmasına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 5.a. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde küreselleşmenin sosyal bilgiler dersinde verilmesinin gerekliliğine ilişkin görüşleri

Sosyal Bilgiler Dersinde Küreselleşmeye Yönelik Eğitim Verilmesine İlişkin Görüşler	Katılımcı	f
Evet	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö16,Ö18,Ö20,Ö21,Ö24,Ö25	20
Hayır	Ö17,Ö19,Ö22,Ö23	4

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde küreselleşmeye yönelik eğitim verilmesine ilişkin görüşleri sorulduğunda “evet” yanıtı en yüksek iken “hayır” yanıtı en düşük olarak söylenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle, öğretmenlerin genellikle sosyal bilgiler dersinde küreselleşmeye yönelik eğitim verilmesi dair olumlu bir bakış açısında oldukları söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazı- larının ifadeleri şu şekildedir:

“Olmalı. Küresel bağlantılar öğrenme alanında var zaten” (Ö8).

“Sosyal bilgiler hayatın kendisi zaten. Dolayısıyla programlı bir şekilde olmalıdır” (Ö10).

“Gerekli görüyorum. Kültürümüz öğrencilere öğretmeden küreselleş- me eğitimi verilirse kültürümüz yozlaşır, maddi ve manevi değerler yok olmaya başlar” (Ö11).

“Gerekli görmüyorum. Bu konu bence artık küresel bir sorun olarak ele alınmalıdır. Çünkü öğrenciler artık dünyadaki olup bitenlerden anında haberdar olabiliyor. Bu sayede etkileşim zaten okul çağından önce öğ- rencide başlıyor. Kendi kültürel öğelerini bilmeyen farklı ülkelerin kül- türlerine hayran bir öğrenci kitlesi oluşmaktadır” (Ö22).

“Yeterince veriliyor. Bence gerek yok” (Ö17).

“Hayır, gerekli görmüyorum” (Ö19).

Tablo 5.b. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşmeye Yönelik Eğitimin Programda Olma Durumuna İlişkin Görüşleri

Sosyal Bilgiler Programında Küreselleşmenin Olmasına İlişkin Görüşler	Katılımcı	f
Evet	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö18, Ö20, Ö21, Ö24, Ö25	20
Hayır	Ö17, Ö19, Ö22, Ö23	4

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeye yönelik eğitiminin programda olmasına ilişkin görüşleri sorulduğunda “evet” yanıtı en yüksek iken “hayır” yanıtı en düşük olarak söylenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle öğretmenlerin genellikle sosyal bilgiler programında küreselleşmenin olmasına dair olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Tabi ki olmalı sonuçta dersle ilişkili bir konu” (Ö1).

“Küreselleşmeye dikkat çekmek, analizleri doğru yapabilmek, düşmanın doğru tanımlayabilmek açısından programda olmalı” (Ö14).

“Kendi değerlerimize sahip çıkarak olmalı” (15).

“Yeterince veriliyor. Programa dahil edilmesine gerek yok” (17).

“Hayır olmamalıdır. Her ülkenin kendi öz değerlerini yansıtan eğitim politikası olmalıdır” (Ö23).

“Hayır, olmamalıdır” (Ö19).

6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Tablo 6. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bağlantılar öğrenme alanının küreselleşmeye yönelik eğitim verme durumuna ilişkin bulgular

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Küreselleşmeye Yönelik Eğitim Verme Durumu	Katılımcı	f
Evet	Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, Ö11, Ö13, Ö15, Ö16, Ö21, Ö24	11
Hayır	Ö6, Ö14, Ö18, Ö20, Ö23, Ö25	6
Kısmen	Ö1, Ö5, Ö8, Ö10, Ö19, Ö22	6

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bağlantılar öğrenme alanının küreselleşmeye yönelik eğitim verme durumuna ilişkin görüşleri sorulduğunda “evet” yanıtı en yüksek iken “hayır” ile “kısmen” yanıtları en düşük olarak söylenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle, küresel bağlantılar öğrenme alanının küreselleşmeye yönelik eğitim verildiği yönünde iken, içinde bir takım olumsuz görüşler barındırmasından dolayı kısmen yanıtı veren ve hayır yanıtını veren öğretmen sayısının evet yanıtını veren öğretmen sayısına yakın olduğu söylenebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Elbette veriyor. Teknoloji dünyayı küçülttü, uzak yakın oldu, dünya milletleriyle etkileşim arttı” (Ö12).

“Evet veriyor. Bilimsel gelişmeler, dünya siyasetindeki gelişmelerdeki dünya mirasının korunması, insan haklarının korunması gelişimi öğrenme alanı içerisinde” (Ö24).

“Tam olarak değil çünkü kitapta bu sorduğunuz şekilde noktalar pek yok” (Ö25).

“Hayır, vermiyor” (Ö23).

“Bir nevi veriyor ama tam değil, kendi fikrimce yeni bir alan olarak küreselleşmeyi ele almak gerekir. Böylelikle öğrenciler küreselleşme ile ilgili daha çok bilgiye sahip olur” (Ö1).

“Çok yeterli değil, temel anlamda bilgi veriyor sadece” (Ö8).

7. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bir Eğitim İçin Önerilerine İlişkin Bulgular

Tablo 7.a. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bir eğitim için önerilerine ilişkin bulgular

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Önerileri	Katılımcı	f
Kendini Geliştirme	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö9,Ö11,Ö13,Ö15,Ö16,Ö21,Ö24,Ö25	13
Millî Bilinç	Ö6,Ö7,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö17,Ö19,Ö22,Ö23,Ö25	11
Eleştirel Bakış Açısı	Ö7,Ö11,Ö12,Ö14,Ö23	5
Farklılıklara Saygı	Ö6,Ö20	2
Uygulama	Ö8,Ö15	2
Örnek Vatandaş Olma, Etkin Sosyal Medya Kullanımı, Empati, İlişkilendirme Yapma, Yurtdışı Gezileri, Tarafsızlık, Sorumluluk Alma	Ö1,Ö2,Ö10,Ö11,Ö24	1

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bir eğitime yönelik önerileri sorulduğunda “kendini geliştirme” en fazla söylenirken; “örnek vatandaş olma”, “etkin sosyal medya kullanımı”, “empati”, “ilişkilendirme yapma”, “yurtdışı gezileri”, “tarafsızlık”, “sorumluluk alma” başlıkları ise en az söylenen ifadelerden olmuştur. Elde edilen bulgulardan hareketle, öğretmenlerin küresel bir eğitim için “kendini geliştirme ve milli bilinçle sahip olma” noktalarına dikkat edilmesi yönünde önerilerde bulunduğu görülmektedir. Özellikle “milli bilinç” noktasında öğretmenlerin hassas oldukları, küresel eğitimi destekleme durumlarının da milli bilinç zarar verilemediği müddetçe olumlu karşılandığı söylenebilmektedir. Bu sebeple öğretmenlerin bu önerinin küresel eğitim için bir ön koşul görevi gördüğü de ifade edilebilmektedir. Öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Öncelikle dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmelidir” (Ö3).

“Kültürümüzü iyi bilmeli, dünyadaki gelişmeleri yakından takip etmelidir” (Ö13).

“Küreselleşmenin olumlu olumsuz yönlerini anlatmalı, ancak küreselleşme ile birlikte kendi kültüründen uzaklaşan topluluklara da dersinde yer vermelidir” (Ö23).

“Kültürel ve bireysel farklılıkların farkında olan ve bu farklılıklara saygı duyan, bilinçli ve sorumlu bireyler yetiştirmeyi amaç edinmiş bir eğitim verilmelidir” (Ö20).

“Öğrendiklerini öğrencileriyle birlikte hayata geçirmelidir” (Ö15).

“Örnek bir vatandaş olup, öğrencilerine de bunu aşılamalıdır. Müfredatı farklı ülkelerin müfredatıyla harmanlamalı, sosyal medyayı etkin kullanıp, öğrencilerin bakış açısıyla düşünebilmelidir” (Ö1).

“Ülkemin ve bizlerin ekonomik durumu dünyayı gezmeye olanak tanımıyor. Ekonomik durumun düzelmesi, kendi ülkemizi ve dünyayı gezen öğretmenlerin olması öğrencilere büyük katkı sağlayacaktır” (Ö10).

“Kendisini bu alanda geliştirerek, sorumluluklar almalıdır” (Ö24).

Sosyal bilgiler öğretmenlerine ayrıca sosyal bilgiler dersine yönelik önerileri de sorulmuştur. Çalışma grubundaki öğretmenlerin cevapları Tablo 6.b.’de gösterilmiştir.

Tablo 7.b. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bir eğitim için sosyal bilgiler dersine yönelik önerilerine ilişkin bulgular

Sosyal Bilgiler Ders Önerileri	Katılımcı	f
Millî Değerlerin Korunması	Ö4,Ö6,Ö7,Ö8,Ö11,Ö13, Ö19,Ö22,Ö23,Ö25	10
Güncellik	Ö5,Ö9,Ö15,Ö16	4
Çözüm Odaklı Proje	Ö9,Ö10,Ö11,Ö20	4
Bilim/Teknoloji Odaklı Eğitim	Ö7,Ö9,Ö11	3
Farklılıklara Saygı	Ö6,Ö18,Ö20	3
Kapsamın Genişletilmesi	Ö3,Ö24	2
Materyal Kullanımı	Ö4,Ö25	2
Somutlaştırma	Ö25	1
Farklı Kültürlerin Öğretimi	Ö21	1
Ünitenin Yerinin Değiştirilmesi	Ö3	1

Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel bir eğitim için sosyal bilgiler dersine yönelik görüşleri sorulduğunda “millî değerlerin öğretimi” en fazla söylenirken; “somutlaştırma”, “farklı kültürlerin öğretimi” ve “ünitenin yerinin değiştirilmesi” ise en az söylenen ifadelerden olmuştur. Elde edilen bulgulardan hareketle, öğretmenlerin küresel bir eğitim için sosyal bilgiler dersine yönelik önerilerinin, millî değerlerin korunması noktasında çoğunluk gösterdiği görülmektedir. Bunun da bir öneriden ziyade ön koşul olduğu söylenebilmekle birlikte, öğretmenlerin millî değerlerin korunması konusunda hassas oldukları ifade edilebilmektedir. Bu yanıtlara göre öğretmenlerin bazılarının ifadeleri şu şekildedir:

“Farklı kültürleri kendine benimseyen öğrenci kitlesi oluşuyor. Kendi ülkelerinin kültürel öğelerinden kopuk nesil meydana geliyor. Öğretmenler olarak biz öğrencilere bunun zararlarından sık sık bahsetmeliyiz. Müfredatta da bu konu geniş kapsamlı olarak yer almalı” (Ö22).

“Güncel konulara daha fazla yer verilmelidir” (Ö9).

“Dünyada giderek küçülüyor sözünden yola çıkarak öğrencilerin dünyanın ve insanların sorunlarına çözüm üretecek kapasitede projeler üretebilen insanlar olarak yetişmesini sağlayacak bir derse dönüşmesi gerekir” (Ö10).

“Sosyal bilgiler dersinde Türk kültürü verilmeli, teknolojik gelişmeler öğretilmeli” (Ö11).

“İnsanların din, dil, ırk, beden bütünlüğü, cinsiyet, ekonomik durum gibi farklılıklarının önemli olmadığı bir eğitim olmalı. Bu olurken kendi

kültürümüz, örf adetlerimiz değer ev inançlarımız asimile edilmemeli” (Ö6).

“Müfredat bu alanda geliştirilmeli daha kapsayıcı hale getirilmelidir” (Ö24).

“Kendi sınırlarının, değerlerinin bilincinde olarak bu bilgi ve beceriler somutlaştırılmalı. Çünkü öğrencilerde somutlaştırma sorunu var; çeşitli etkinlik, film, projeler yoluyla yapılabilir. Dünyada ki diğer ülkelerin yakından takip edilmesi kültürlerinin öğrenilmesi için sosyal bilgiler müfredatında yer verilmelidir” (Ö21).

“Son üniteye bahsediliyor. Son haftalara denk geldiği için verimli olmuyor” (Ö3).

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşme kavramından bütünleşme ve birlik olmayı anladıkları, küreselleşmeyi kısmen destekledikleri, küreselleşmenin hangi alanda olması gerektiğine yönelik düşüncelerinin teknoloji alanında yoğunluk gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin eğitim alanında küreselleşmeyi genel olarak ortak bir eğitim sistemi bağlamında ele aldıkları, eğitim alanında küreselleşmeye çoğunlukla olumlu yönde baktıkları belirlenirken; küresel vatandaş kavramını dünyadaki gelişmeleri takip eden kişi olarak tanımlamışlardır. Kendilerini çoğunlukla küresel bir vatandaş olarak gördükleri ve öğrencilerini de bu yönde eğitime eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersi içinde küreselleşme eğitiminin verilmesine sıcak baktıkları, küreselleşmenin programda olması gerektiğini düşünürken, aslında programda bulunan küresel bağlantılar öğrenme alanının çoğunlukla küreselleşmeye yönelik eğitim verdiği görüşünü desteklemektedirler. Öğretmenlerin küresel bir eğitim için sosyal bilgiler dersine yönelik önerilerine bakıldığında ise; milli değerlerin korunması fikri öne çıkmış, küresel bir eğitim için sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik önerilerini ise kendini geliştirme bağlamında temellendirdikleri belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenler küreselleşmeyi tek olma, birlik olma şeklinde tanımlarken bunu ikinci sırada bilgi, iletişim ve teknolojik gelişme takip etmiştir. Öğretmenlerin küreselleşmeyi; bilgi, iletişim ve teknoloji ile bütünleştirme eğiliminde olduklarını söylemek mümkündür. Alan yazına bakıldığında elde edilen bulguya paralel olarak Hytten ve Bettez (2008)'in çalışmasında, küreselleşmenin tanımında teknoloji kavramının ön plana çıktığı, çalışma grubunun küreselleşmeyi teknoloji ile ilişkilendirdiği belirlenmiştir. Öte yandan küreselleşmenin emperyalizm ve sömürge olarak da görülebildiği bir diğer önemli nokta iken; küreselleşme kavramının genel anlamda bilgi ile bağdaştırılması, bilginin sınırlarının genişleyerek yayıldığı şeklinde de yorumlanabilmektedir. Çalışmanın sonucundan farklı olarak Öztürk ve Günel (2016)'in çalışmasını

da sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeyi egemen güçlerin az gelişmiş ülkeler üzerinde kurduğu hâkimiyet olarak görmeleri, olumsuz bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir. Balay (2004)'ın çalışmasında ise küreselleşmenin bağımsızlık, milli değer, milli egemenlik gibi sınırların içini boşalttığı, ulusal sınırları yok saydığı ve emperyalizmin küreselleşme adı altında meşrulaştırılmaya çalışması olarak görülmesinden dolayı küreselleşmeye yönelik olumsuz bir bakış açısına sahip olduklarını göstermektedir.

Öğretmenlerin küreselleşmeyi destekleme durumlarına yönelik fikirlerine bakıldığında, kısmen destekledikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Kısmen cevabını veren öğretmenlerin hayır cevabını veren öğretmenlerin dayanakları ile paralel olduğu; kısmen cevabı veren öğretmenlerin “küreselleşmeyi destekliyorum ama...” cümleleri kurarak fikirlerini hep bir koşula bağladıkları belirlenmiştir. Bu koşul cümlelerindeki ifadeler incelendiğinde ise milli değerler, gelenek, görenek, örf, adet vb. asimilasyonuna yönelik çekinceler olduğu belirlenmiş, öğretmenlerin küreselleşmeyi bu kavramların dışında olduğu takdirde “kısmen” destekleme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Çalışmaya benzer olarak Öztürk ve Günel (2016)'ın çalışmasına bakıldığında öğretmenlerin küreselleşmeyi desteklemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Mangram ve Watson (2011)'in çalışmasında ise sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeye karşı olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğretmenlerin küreselleşmeyi teknoloji alanıyla özdeşleştirme oranları yüksek iken, bu bulguyu bilgi ve bilim alanı takip etmiştir. Eğitimde küreselleşmenin ortak bir eğitim sistemi bağlamında ele alındığı, dünyada eğitim adına farklılıklar bulunduğu ve bu farklılıkların yarattığı sorunlara ve eşitsizliklere değinilmiştir. Alan yazına bakıldığında bulguya paralel olarak Öztürk ve Günel (2016) çalışmasında öğretmenlerin küresel eğitimi benzer şekilde ortak bir eğitim sistemi, barış gibi kavramlarla açıkladıkları belirlenmiştir. Açıkalin (2013)'in farklı örneklem gurubu olarak sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yaptığı çalışmasında, öğretmen adaylarının küresel eğitime yönelik tanımlama yapmakta güçlük çektikleri belirlenmiştir. Çalışmanın bulgularında; öğretmenlerin dünyada demokrasi, barış, eşitlik ve özgürlükler ifadelerini de söyledikleri belirlenmiştir. Bulgular göz önünde bulundurulduğunda, eğitimde küreselleşmeyi kısmen destekleyenler ve desteklemeyenlerin toplamının, evet cevabını verenlerden fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Kısmen cevabı verenlerin hayır cevabını veren öğretmenlerin dayanakları ile benzerlikler göstererek, öğrencilerde oluşabilecek olası milli değer, gelenek, görenek, örf, adet vb. asimilasyonuna yönelik çekincelerinin olduğu, ancak bu kavramların dışında olmak kaydıyla eğitimde küreselleşmeyi “kısmen” destekledikleri belirlenmiştir. Ancak; Mangram ve Watson (2011)'in çalışmasına bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel eğitime yönelik bakış açılarının olumsuz olduğu belirlenmiştir. Öte yandan Winters (tarihsiz)'in çalışmasında ise, öğretmenlerin küresel eğitimi destekledikleri ancak bu sonuca bir öneri getirerek öğretmenlerin küreselleşme eğitimini verebilmeleri için bilgilendirici ve destekleyici

öğretmen eğitimi kurslarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Açıkalin (2013)'in çalışmasında ise, katılımcıların küresel eğitim ile sosyal bilgiler arasında herhangi bir ilişki kuramadıkları belirlenmiştir.

Küresel vatandaşın öncelikle dünyadaki gelişmeleri takip eden ve farklılıklara saygılı olan bireyler olduğu, bu tanım bağlamında öğretmenlerin kendini küresel bir vatandaş olarak gördüğü; öğrencilerini ise bu bilinçle yetiştirdikleri belirlenmiştir. Kendini küresel vatandaş olarak "kısmen" gören ve bu soruya "hayır" yanıtı veren öğretmenlerin oranı, evet yanıtı veren öğretmenlerin oranına yakındır. Alan yazına bakıldığında benzer bulguya paralel olarak Callis ve Osborn (2014)'nin çalışmasında, öğretmenlerin genellikle küresel eğitimi gerekli görmediği, sadece bir kısmının öğrencilerini küresel birer vatandaş şeklinde yetiştirme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Ancak An (2014)'in çalışmasında öğretmenlerin küresel vatandaşlar yetiştirme konusunda olumlu bir bakış açısında olup, küresel vatandaşlar yetiştirme noktasında istekli oldukları; fakat bunun için yeterli donanımına sahip olabilmeleri için küreselleşme kapsamında bir ders almaları gerektiği vurgulanmıştır.

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde küreselleşme eğitiminin verilmesinin ve programda bulunması gerektiğine yönelik görüşleri çoğunluk göstermektedir. Bu yanıtları veren öğretmenlerin bir kısmı zaten programda küresel bağlantılar öğrenme alanının bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu öğrenme alanının küreselleşmeye dair bilgi verip vermediğine yönelik fikirleri sorulduğunda, evet yanıtı verilerek öğrenme alanının küreselleşmeye dair eğitim verdiği fikri çoğunluk göstermiştir. Ancak yine kısmen ve hayır yanıtı verenlerin toplam oranına bakıldığında, evet oranından fazla olduğu belirlenmiştir. Bu bulguda, kısmen cevabını veren öğretmenlerin programın eksik yönlerinin olduğuna atıfta bulunarak programa eleştirel bir bakış açısıyla bakabilmesine sebep olduğu ve bir nevi hayır yanıtı veren öğretmenlerin düşüncelerini desteklediği söylenebilmektedir. Alan yazında Egüz (2016)'ün farklı çalışma grubu olarak sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının programın küreselleşme eğitimi kapsamında sınırlı olduğu düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Metzger (1988)'in çalışmasında ise, öğretmenlerin ders kitabına yönelik önyargıları olduğu belirlenmiş, bu ön yargıların da küresel eğitim verilmesi noktasında birtakım zorluklara sebep olduğu belirtilmiştir.

Öğretmenlerin küresel bir eğitim için önerilerine bakıldığında, öğretmenlerin kendini geliştirmeye açık olmaları ve ciddi bir milli bilinçle sahip olmaları gerektiğini vurguladıkları görülmüştür. Öğretmenlerin küresel bir eğitim için sosyal bilgiler dersine yönelik önerileri sorulduğunda ise; ilk sırada milli değerlerin korunması yer almaktadır. "Ama" cümlesiyle kurdukları koşul cümlesi ise burada da yerini korumuş, öncelikle sosyal bilgiler dersinde milli değerlerin pekiştirilmesi gerektiği, ancak bu şekilde küresel bir eğitimin mümkün olabileceği belirtilmiştir. Bu bulguya bakıldığında öğretmenlerin milli değerlere vurgu yaptığı, milli değerleri etkilemediği sürece küreselleşmeyi destekledikleri söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin daima bilgilerini güncel

tutarak, araştırıp okuyarak, küreselleşmeye dair gündelik yaşamdan örnekler verilmesinin gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Alan yazında Cerit (2004)'in farklı bir örneklem grubu olarak okul yöneticilerinin küreselleşme süreci için yapmış olduğu çalışmasına bakıldığında, yeniliğe açık olma, sürekli kendini geliştirme, araştırma yapma gibi niteliklerin eğitim alanında küreselleşme süreci için sahip olunması gereken nitelikler olduğunu ortaya koyduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonuçları göz önüne alındığında şu önerilerde bulunmak mümkündür;

- Sosyal bilgiler öğretmenlerin küreselleşmeye yönelik farkındalıklarının ve bakış açılarının geliştirilmesi için konuyla ilgili alan uzmanları tarafından MEB destekli bültenler oluşturulması,
- Bu bültenlerde başta eğitim alanında küreselleşmenin sağladığı olanakların işlenmesi ve küreselleşen dünyada kendi öz değerlerimizi yaşatmanın somut yollarının gösterilmesi,
- Sosyal bilgiler öğretmenlerin küreselleşmeye yönelik kaygılarının ortadan kaldırılabilmesi için alan uzmanlarının katılımında seminerlerin düzenlenmesi,
- Sosyal bilgiler dersi ilkökul ve ortaokul öğretim programının evrensel değerler ekseninde fakat mutlaka “kültürel ve milli değerler” göz önünde bulundurularak hazırlanması,
- Millî Eğitim Bakanlığının küreselleşmeye dair yurt içi ve yurt dışı projelerinin hazırlanması için öğrencilerin ve sosyal bilgiler öğretmenin desteklemesi,
- Öğrencilerin milli değerlerin pekiştirilmesi adına sosyal bilgiler ders müfredatında Türk kültürü konusunun detaylandırılması ve bu konuya yönelik okullar arası etkinlik ve proje faaliyetlerinin düzenlenmesi önerilebilir.

Kaynakça

- AÇIKALIN, M. (2010). The influence of global education on the turkish social studies curriculum. *The Social Studies*, 101, 254-259.
- AÇIKALIN, M. (2013). Preservice social studies teachers' understanding of global education. *Mediterranean Journal of Educational Research*, 14, 557-562.
- AN, S. (2014). Preparing elementary teachers as global citizenship educators. *Journal of Education*, 194(3), 25-38.
- BALAY, R. (2004). “Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim.” *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- CALLIS, L. K. & Osborn, D. (2014). Teachers' reflections on education in a global age. *Journal of Education*, 194(3), 13-24.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küreselleşme, Küresel Eğitim ve Küresel Vatandaş Kavramlar...

- CERİT, Y. (2004). Küreselleşme sürecinde ilköğretim okulu yöneticilerinin nitelikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(8), 1-11.
- DUMANLI KÜRKCÜ, D. (2013). Küreselleşme kavramı ve küreselleşmeye yönelik yaklaşımlar. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 3 (2), 1-11.
- EGÜZ, Ş. (2016). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık eğitimine yönelik algıları. *Ijoess*, 7 (7), 24, 30-49.
- ESSAYS, UK. (2018). Effects of globalisation in education essay. 18 Nisan 2019 da indirildi. <https://www.ukessays.com/essays/education/effects-of-globalisation-in-education-education-essay.php>
- FISCHER, S. (2003). Globalization and its challenges. *American Economic Review*, 93 (2), 1- 30.
- GUARMERY, C. J. (2002). Internationalizing the united states survey course: American history for a global age. *The History Teacher*, 36(1), 37-64.
- GUPTA, P. (2019). Impact of globalization in education. 18 Nisan 2019 da indirildi. <http://edtechreview.in/news/2730-globalization-in-education>
- GÜNEL, E. (2016). Türkiye’de küresel bakış açısının sosyal bilgiler eğitimine kaynaştırılması: sosyal bilgiler öğretmen adayları. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7 (4), 440-461.
- HYTTEN, K. & Bettez, S. C. (2008). Teaching globalization issues to education students: What’s the point?, *Equity & Excellence in Education*, 41(2), 168-181.
- KAN, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 25-30.
- KIRKWOOD, T. F. (2002). Teaching about japan: global perspectives in teacher decisionmaking, content, and practice. *Theory and Research in Social Education*, 30(1), 88-115.
- MANGRAM, J. & Watson, A. (2011). Us and them: social studies teachers’ talk about global education. *Journal of Social Studies Research*, 35 (1), 95-116.
- MERRIAM, S. B. (2018). *Nitel araştırma-desen ve uygulama için bir rehber*. Selahattin Turan (Çev.) Nobel Yayınevi: Ankara.
- METZGER, D. J. (1988). The challenges facing global education. *Louisiana Social Studies Journal*, 15(1), 13-16.
- MILES, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- MILIZIANO, K. R. (2009). Teaching social studies in an age of globalization: a case study of secondary social studies teachers’ participation in the una-usa’s global classrooms curriculum program. *Unpublished Doctoral Dissertation*. University of South Florida: Tampa, FL.
- NATIONAL Council For The Social Studies (2016). Global and international education in social studies. 10 Nisan 2019 da indirildi. https://www.socialstudies.org/positions/global_and_international_education

- NATIONAL Report on Austria (tarihsiz). Global education in austria the european global education peer review process. *Nort South Centre of the Council of Europe*. 22 Temmuz 2019 da indirildi. https://www.entwicklung.at/fileadmin/user_upload/Dokumente/EPOL/Global_Education_in_Austria.pdf
- ÖZTÜRK, F. & Günel, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sistemler, küresel eğitim ve çeşitlilik kavramlarına ilişkin algısı. *İlköğretim Online*, 15(1), 172-185. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2016.79798>
- PATTON, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods (3. edition)*. California: Sage.
- SCHOLTE, J. A. (2005). *Globalization a critical introduction (second edition)*. UK: Red Globe Press.
- SENOUCI, A. & Kherrous, A. (2014-2015). The impact of globalization on education. 18 Nisan 2019 da indirildi. <http://dspace.univ-tlemcen.dz/bitstream/112/7865/1/snouci-abdelhadi.pdf>
- SMITH, A. F. (2002). How global is the curriculum?. *Educational Leadership*, 60 (2),38-41.
- SRINIVASAN, T. N. (2002). Globalization: is it good or bad?. *Policy Brief Stanford Institute for Economic Policy Research*. 18 Nisan 2019 da indirildi. https://siepr.stanford.edu/sites/default/files/publications/policybrief_dec02_0.pdf
- THORNTON, S. (1989). Aspiration and practice: teacher as curriculum-instructional gatekeeper in social studies. *Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Educational Research Association (AERA)*, San Francisco, CA.
- TUCKER, J. L. & Cistone, P.J. (1991). Global perspectives for teachers: an urgent priority. *Journal of Teacher Education*, 42(1), 3-10.
- WINTERS, C. (tarihsiz). Globalization and teacher self-efficacy. 09 Haziran 2019 da indirildi. https://www.academia.edu/8505967/Globalization_and_Teacher_Self-Efficacy
- WOLSEY, T. D. & Lapp, D. (2014). School gardens: situating students within a global context. *Journal of Education*, 194 (3), 53-60.
- YILDIRIM, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. genişletilmiş baskı)*. Seçkin Yayınevi:Ankara.
- ZONG, G. & Farouk, M. (1999). The effects of participation in an internet-based project on the development of preservice social studies teachers' global knowledge and global mindedness. *The 79th NCSS Annual Conference November 19-21, 1-21*.